

Spraakverwarring over nieuw ontwikkelingsbeleid

Media in Afrika zijn veel kwetsbaarder dan geldschietters in Nederland. Waarom wil Nederland die kwetsbaarheid nog vergroten door alleen een rol op de achtergrond te ambiëren? Het concept *ownership* (eigendom) gaf aanleiding tot veel vragen tijdens een consultatie van de Stichting Communicatie Ontwikkelingssamenwerking (SCO) met haar Afrikaanse partners, die in september werd gehouden in Accra.

Minister Hefkens wil de verantwoordelijkheid voor ontwikkelingsprocessen zoveel mogelijk verleggen naar organisaties in de Derde Wereld. Toegestemd op de media in Afrika betekent dit dat de bemoeienis van Nederland beperkt moet blijven tot de grote lijnen. De verantwoordelijkheid voor de selectie van projecten, het volgen van de voortgang en de financiële verantwoording moeten komen te liggen bij Afrikaanse organisaties, zoals het Media Institute for Southern Africa (MISA), waarbij journalisten en media uit zuidelijk Afrika zijn aangesloten.

Het idee vervulde de meeste deelnemers aan de consultatie met zichtbare huiver. Onuitvoerbaar, zo oordeelden de meesten: zo'n overdracht van bevoegdheden zal onze organisaties verlammen. *Ownership* zal schipbreuk lijden op ongelijke machtsverhoudingen, politieke gevoeligheden, etnische loyaliteiten en onderlinge concurrentie. Buitenstaanders hebben meer distantie en zijn daarom beter in staat rationele afwegingen te maken. Juist media kunnen maar al te gemakkelijk een speelbal worden van politieke belangen. Een enkeling zag voordelen in de versterking van de lokale capaciteit en organisatiestructuren. Maar de meesten oor-

deelden dat *ownership* wellicht een goed idee is voor klinieken en waterpompen, maar niet voor media. Ze hadden wel graag meer invloed op de besluitvorming, maar wensten de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid bij SCO te laten.

Tegenkrachten

Minder principieel, maar met zeker even ingrijpende praktische gevolgen was de discussie over de 'lijst van Hefkens'. Op grond van het selectiecriteria 'goed bestuur' is een land als Zimbabwe geschrapt van de lijst van landen die in aanmerking komen voor bilaterale Haagse hulp. SCO steunt al jarenlang onafhankelijke bladen en video- en fotobureaus in Zimbabwe. Het ministerie heeft SCO nu laten weten dat zij zich voortaan dient te beperken tot projecten in landen die op de lijst staan. Maar als de Zimbabweaanse regering niet deugt, moet er dan niet juist meer geld naar maatschappelijke tegenkrachten, vroegen de Afrikaanse partners zich af. Hoe slechter de regering, des te groter de behoefte aan onafhankelijke media die het beleid kritisch volgen, corruptieschandalen onthullen en machtsmisbruik aan de kaak stellen. Zimbabwe is de facto een eenpartij-staat. Dat het nog niet is vervallen tot een echte dictatuur, is vooral te danken aan de tegenkrachten buiten de partijpolitieke arena: een redelijk onafhankelijke rechterlijke macht en de onafhankelijke media. In het verleden zijn ministers tot aftreden gedwongen, niet doordat een oppositiepartij een motie van wantrouwen indiende, maar doordat journalisten onthulden dat de excellenties hun positie misbruikten. Waarom zou je eerst geld investeren in onafhankelijke media in Zimbabwe, om ze vervolgens in de steek te laten, vroegen de media-vertegenwoordigers uit Harare zich verbaasd af.

Ineke van Kessel

Onafhankelijke media behoeden Zimbabwe voor dictatuur (Foto: Roel Burgler)